

KINDEREN van de MOLENBUURT

het verhaal van de familie Postma in de Molenbuurt

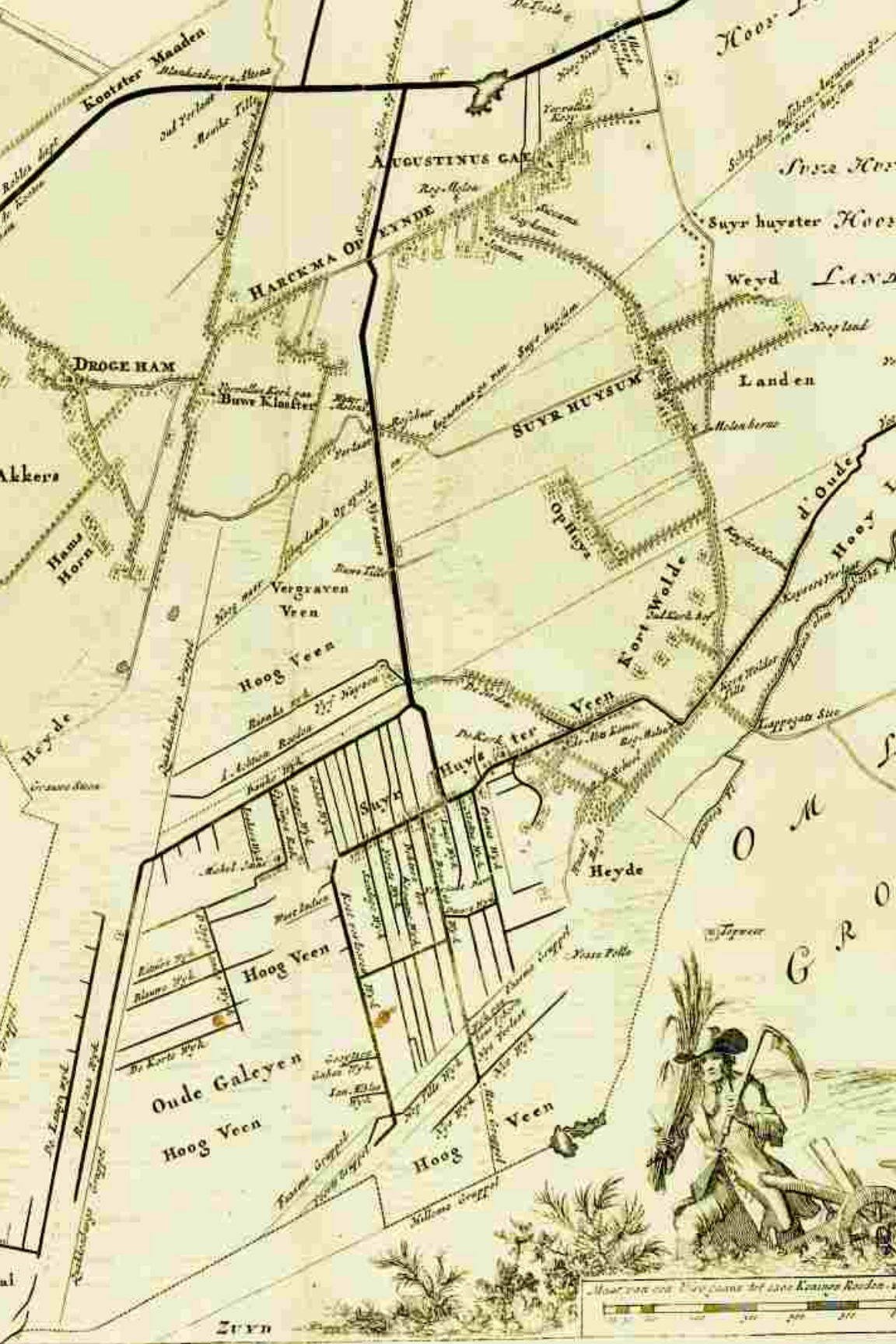

*V.l.n.r. Annie, Freerk Postma met Elze, Martha Postma-Veth en Tony.
Op de vorige pagina en op de pagina hiernaast is de huizenrij in
de Molenbuurt te zien.*

KINDEREN *van de* MOLENBUURT

Baukje Scheppink

SURHUISTERVEEN

“Zuurhuizen of Zuiderhuizum, het grootste dorp dezer Grietenij bevat in zijn grooten omtrek 66 stemdragende plaatsen. Onder 't zelve behoort de buurt Zuurhuisterveen, welke uit eene groote menigte van huizen bestaat, die alle langs de Veenster vaart in eene vermaakelijke en lommerijke plaats, midden in de hooge veenen is gesticht en alwaar in 't laatst der vorige eeuw ook een nieuwe kerk is gebouwd, die door haar eigen predikant bedient wordt.”

Uit: Hedendaagsche historie of tegenwoordige staat van alle volkeren, Friesland, tweede deel, 1786

*Dorpswapen van
Surhuisterveen*

Het dorp

Surhuisterveen bestond in de 17de eeuw uit niet meer dan wat huizen langs de vaarten. Surhuizum was als dorp belangrijker en Surhuisterveen was vooral wat de naam al aangeeft: het veen bij Surhuizum.

De turf

In Surhuisterveen werd turf afgegraven. Het hoogveen werd er systematisch in keurige blokjes gestoken en afgevoerd via de Vaart en de Wijken die het gezicht van het dorp bepaalden.

De kleine vaarten, de wijken, kwamen uit in het hoofdkanaal en uiteindelijk het Kolonelsdiep. Veel van die vaarten en vaartjes zijn gedempt in het begin van de 20ste eeuw, toen het veen opraakte en de vraag naar turf afnam.

Het zijn sinds 1600 vooral doopsgezinde families die er het

Hiernaast een uitsnede uit de grietenijkaart van Schotanus uit 1718

hoogveen afgraven. Het zijn Waterlandse doopsgezinden, verdraagzame en vrijzinnige doopsgezinde gelovigen, die de basis vormen van de veenkolonie Surhuisterveen. De familie Postma maakte deel uit van deze doopsgezinde groep. Mennisten, zoals de doopsgezinden naar hun voorman Menno Simons (1495-1561) ook wel genoemd worden, kiezen voor de volwassen doop.

*De molen en de vaart.
(uit: Fen Fryske Groun,
1938)*

Surhuisterveen is dan een bescheiden plaats van zo'n 1000 inwoners. Het veen in de omgeving is een veelgevraagde brandstof en er is veel werk in de vervenerij.

De twee turven in het wapen van Surhuisterveen verwijzen naar de vervening. De blauwe balk staat voor de vaart, die sinds 1929 de Gedempte Vaart is.

De vaart is dan niet langer nodig voor het vervoer van turf en handelswaar en hij wordt volgestort met zand.

Surhuisterveen wordt een dorp van winkeliers en handelaars.

Er komen scholen, molens, werkplaatsen en fabrieken.
Langzamerhand wordt Surhuisterveen het belangrijkste dorp uit de omgeving, groter dan Surhuizum, waaruit het voortkwam.

Molenbuurt

In elk dorp worden woningen gebouwd en jaren later weer afgebroken en vergeten. Dorpen en steden veranderen. Buurten komen en verdwijnen.

De Molenbuurt is zo'n buurtje.

Niet belangrijk, niet groot, niet rijk, niet mooi. Zelfs de naam is nu verdwenen en bijna vergeten. Dat is jammer, want verhalen zitten ook in kleine hoekjes, in bouwvallige huizen en op zandpaden.

Daarom is dit de geschiedenis van de Molenbuurt in Surhuisterveen. Het gaat over de bouw, bloei en afbraak van het buurtje bij de molen.

Freerk en Martha

Het is ook de geschiedenis van Freerk en Martha Postma-Veth, die er meer dan 40 jaar woonden.

Ze leefden in de Molenbuurt, ze werkten er, ze kregen er kinderen. Ze bezorgden kranten en tijdschriften in het dorp en waren koster in de Vermaning.

Ze maakten de afbraak van de molen mee en uiteindelijk ook de afbraak van de Molenbuurt.

Ze waren er jong, ze werden er oud.

Ze horen, net als de Molenbuurt, bij de stille geschiedenis van Surhuisterveen.

Gezicht op Surhuisterveen, links de molen en rechts de NH kerk.

DE MOLEN EN DE BUURT

De 19de eeuw is geen rijke eeuw op het hoogveen rond Surhuisterveen. Turfgraven en turfsteken zijn lang de belangrijkste bronnen van inkomsten. De veenbazen worden er rijk, de arbeiders werken en wonen er in erbarmelijke omstandigheden. Het hoogveen raakt in het begin van de 20ste eeuw op. Maar op die eenmaal ontgonnen venen blijkt ook landbouw mogelijk. Het graan dat er verbouwd wordt, moet natuurlijk gemalen worden. Er komen nieuwe kansen voor handel en nijverheid. In 1849 wordt aan R. J. Hulshoff, een vooraanstaande Feanster, vergunning verleend om een korenmolen te bouwen vlak bij de vaart, die dan nog door het dorp loopt. In 1879 koopt Herman Klazes Sipma de molen, om hem goed vijftwintig jaar later, in 1905, voor 6500 gulden over te doen aan zijn zoon Klaas.

Als Klaas en zijn vrouw overlijden zonder opvolger wordt de molen op 13 april 1933 geveild. Notaris Perk prijst de molen met woonhuis en pakhuis in de advertentie in de Leeuwarder Courant aan als 'zeer solide en in uitstekende staat', maar toch worden de gebouwen enkele jaren later al gesloopt door de nieuwe eigenaar.

De tijd van de windkorenmolen is voorbij. Er is geen werk meer voor een molenaar. Maar de Molenbuurt is meer dan een molen.

Als Herman Klazes in 1879 de molen overneemt van Hulshoff,

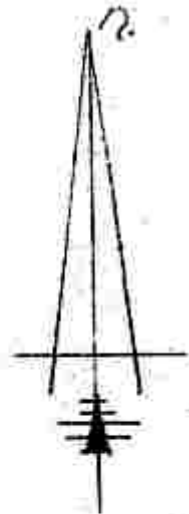
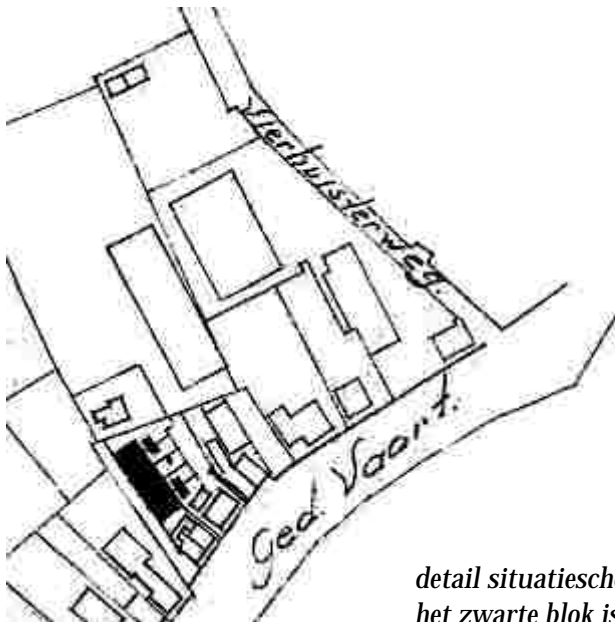
koopt zijn dorpsgenoot houthandelaar Djoerd Schuilenga de braakliggende percelen tussen de molen en de vaart.

Pas in de eerste jaren van de nieuwe eeuw bouwt hij daar een rijtje van vijf huizen. Het zijn kleine, eenvoudige huizen, maar ze zijn stevig en van steen. Dat is beter dan de plaggenhut die in deze tijd nog veel voorkomt op de heide. De arbeiders die hun intrek kunnen nemen in de huizen van Schuilenga treffen het lang niet slecht met een huis in de Molenbuurt.

Haring Oedzes Nicolai, schoenmaker en barbier aan de vaart, koopt op 26 oktober 1928 het hele rijtje in één koop voor 5000 gulden van Djoerd Schuilenga. Hij heeft een woonhuis en winkel aan de vaart en gebruikt één pandje aan de Molenbuurt als schoenmakerswerkplaats.

De andere vier huizen verhuurt hij.

Als Freerk en Martha Postma in 1926 een huis van hem huren, zijn het eigenlijk al oude, versleten, huizen. Stromend water is er

*detail situatieschets 1965:
het zwarte blok is de Molenbuurt*

in deze periode alleen nog maar in de nieuwste en duurste huizen, gas en elektriciteit zijn er nog niet, het toilet is een *hûske* buitenshuis, met een tonnetje dat af en toe gelegegd wordt. De slaapkamer is een bedstee en op zolder zit er alleen wat stro tussen de dakpannen tegen de tocht.

Freerk en Martha trekken er na hun huwelijk in. Tony wordt er geboren. Later wonen ze kort in Blauhûs en in een huis aan de Gedempte Vaart. Maar ze komen in 1929 terug in de Molenbuurt met hun twee dochters Tony en Annie. Vanaf dan wonen ze in het één na laatste huis van het rijtje. In de jaren die volgen, komen er nog vijf kinderen bij. Elze, Frans, Gooitzen, Piet en Tiny maken het gezin in het kleine huis aan de Molenbuurt compleet.

*Familie Postma, 1932, van links naar rechts:
Tony, Annie, Martha met Frans, Elze.*

Freerk en Martha zullen er tot 1970 blijven wonen. Zij hebben de Molenbuurt, de vaart en Surhuisterveen zien veranderen. Bewoners kwamen en gingen, Freerk en Martha bleven.

Tot in 1968 de woningen onbewoonbaar werden verklaard. Toen moesten ook zij een paar jaar later, tussen kerst en Nieuwjaar van 1970, de Molenbuurt verlaten voor een splinternieuwe bejaardenwoning in de Boekholtstraat.

Voor hen had de slopershamer nog wel even mogen wachten.

*Tiny en pake Freerk en
beppe Martha aan de
broodmaaltijd
in de Molenbuurt.*

AFSCHEID

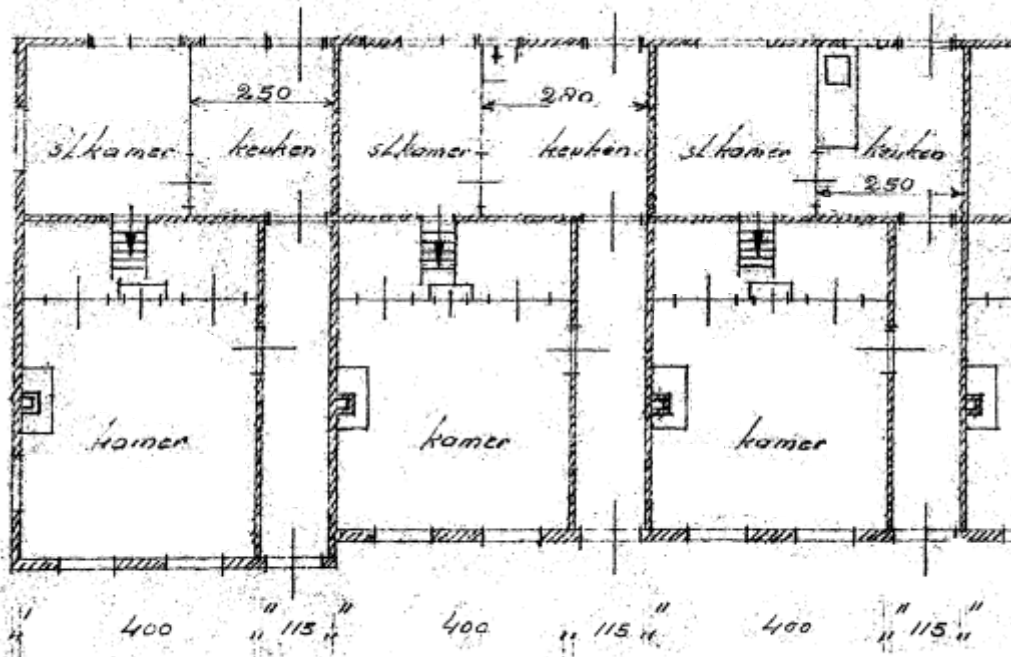
Op 5 december 1968 besluit de Gemeenteraad van Achtkarspelen dat het hele blok 36 a-e aan de Molenbuurt onbewoonbaar wordt verklaard. De buitenmuren zijn slecht, de vloeren zijn deels vergaan, er is niet voldoende slaapgelegenheid en geen behoorlijke keuken en het dak is constructief onvoldoende. Het duurt dan toch nog tot 28 december 1970 voor Freerk en Martha Postma-Veth verhuizen naar een spiksplinternieuwe bejaardenwoning in de Boekholtstaat in Surhuisterveen.

Dat de huizen op den duur gesloopt zouden worden, was al wat langer bekend. Pas getrouwd in 1961 woonden Gooi en Anne Postma een paar jaar in het huis naast de ouders van Gooi. *'Het was zo'n mooie buurt',* vertelt Anne, *'en we betaalden maar twee gulden huur in de week, misschien nog wel minder. Er waren ook wel meer jonge gezinnen. Oeds Nicolai had een zoontje dat een paar maand jonger was dan onze Freerk. Er stonden soms wel vier kinderwagens op een rijtje. We wisten wel, dat het de bedoeling was dat die huizen gesloopt zouden worden. Als er mensen verhuisden, kwamen er geen nieuwe mensen meer in. Maar ik vond het er mooi.'*

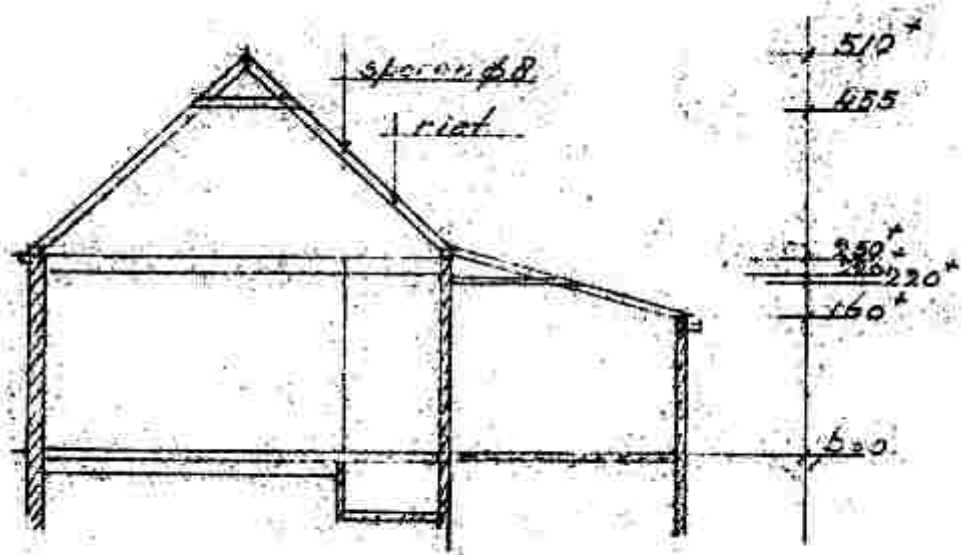

Tony Postma, met Haye, Martha en Ealse voor het huis in de Molenbuurt, 1969

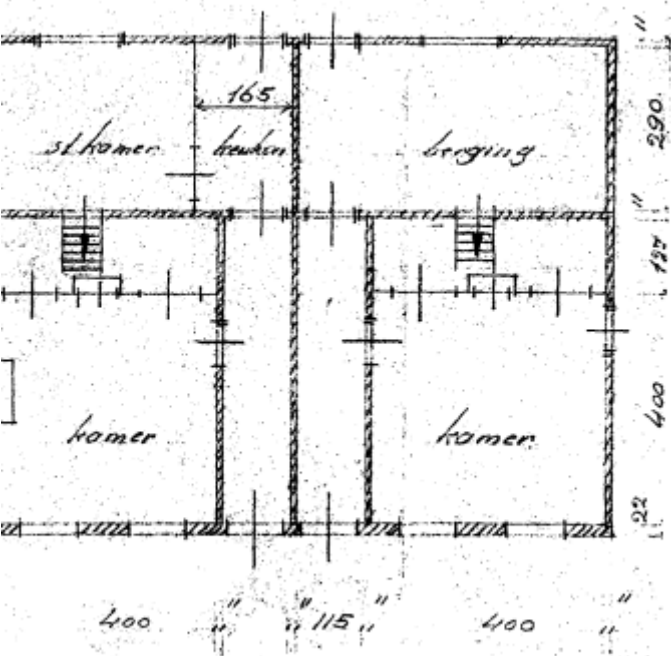
Frans: *'Het was gewoon een kamertje en een gang, en daarachter is later een aanrecht gekomen, toen er water was. Dat was al na de oorlog. Daarvoor was er alleen een pomp bij Haring Froukje en de waterbak. En dan was er een kachel met een lange pijp: eerst de brand erin met turf, daarna kwamen er zwarte brand op, eierkolen of cokes.'*

Plattegrond

Doorsnede

Tony Postma: 'It wienen hiel âlde hûskes mei fan binnen noch strie tsjin it dak oan. Annie en ik hawwe noch kartonnen doazen dêr tsjin oan timmere. As swarte piten kamen wy derûnder wei, sa'n stof. Doe kamen der ek noch guon fan'e gemeente of sa. Hja fregen hoefolle bern der wienen en wat foar geloof. Dúvelsgeloof sei Annie, en sa seagen wy der ek út. Mar doe wie it tichtmakke, mei allegarre grutte kartonnen doazen. As ús mem-en-dy fuort wienen, dan hienen wy fan dy fratsen. Dan seanen we faaks sop foar harren. It hjitte foar harren, mar iderkear sieten wy der ta. In bytsje preauwe, en wer in bytsje... Út sa'n oranje panne, op in piteroaljestel. It wie altyd hiel gesellich. Mei malkoar prate, grappen úthelje, wat by de wei stean... Koene de Wit, dy wenne der ek. Dy kaam ris mei aaien en ien kalkoeneaii. "Sjoch", sei er dan, "sa'n dik aai ha ús hinnen lein". Hy wurke by it beskútfbryk fan Schuilenga en dêr brûke se in soad aaien. En kalkoeneaiien wiene moai goedkeap, tink? Sytse Pitstra fleach der wol yn hear.'

Op de pagina hiernaast en hierboven:
 plattegrond en dwarsdoorsnede van de huizen in de Molenbuurt, 1965
 Bron: gemeentearchief Achtkarspelen

De beschuiten kwamen van de Bijenkorf, de koek- en beschuitfabriek van Schuilenga. Toen Tony een dienstje bij Van der Molen op de Kolk had, die de kapotte beschuiten van Schuilenga weer vermaalde tot diervoeder, heeft ze er veel van gegeten. Je hoeft tenslotte geen goede beschuiten te vermalen, vonden ze bij Van der Molen, zelfs al mist er een stukje af.

De familie Schuilenga deed in hout, beschuit en baksteen. Berucht was ook hun 'balkegat' achter de Molenbuurt. Geliefde speelplek voor de kinderen, gevreesd door de ouders omdat het zo gevaarlijk was. In het balkegat werden de boomstammen gewaterd voor ze naar de zagerij van Schuilenga gingen. Een diep gat met zware, glibberige balken waar je je kinderen niet graag tussen zag verdwijnen...

POSTMA

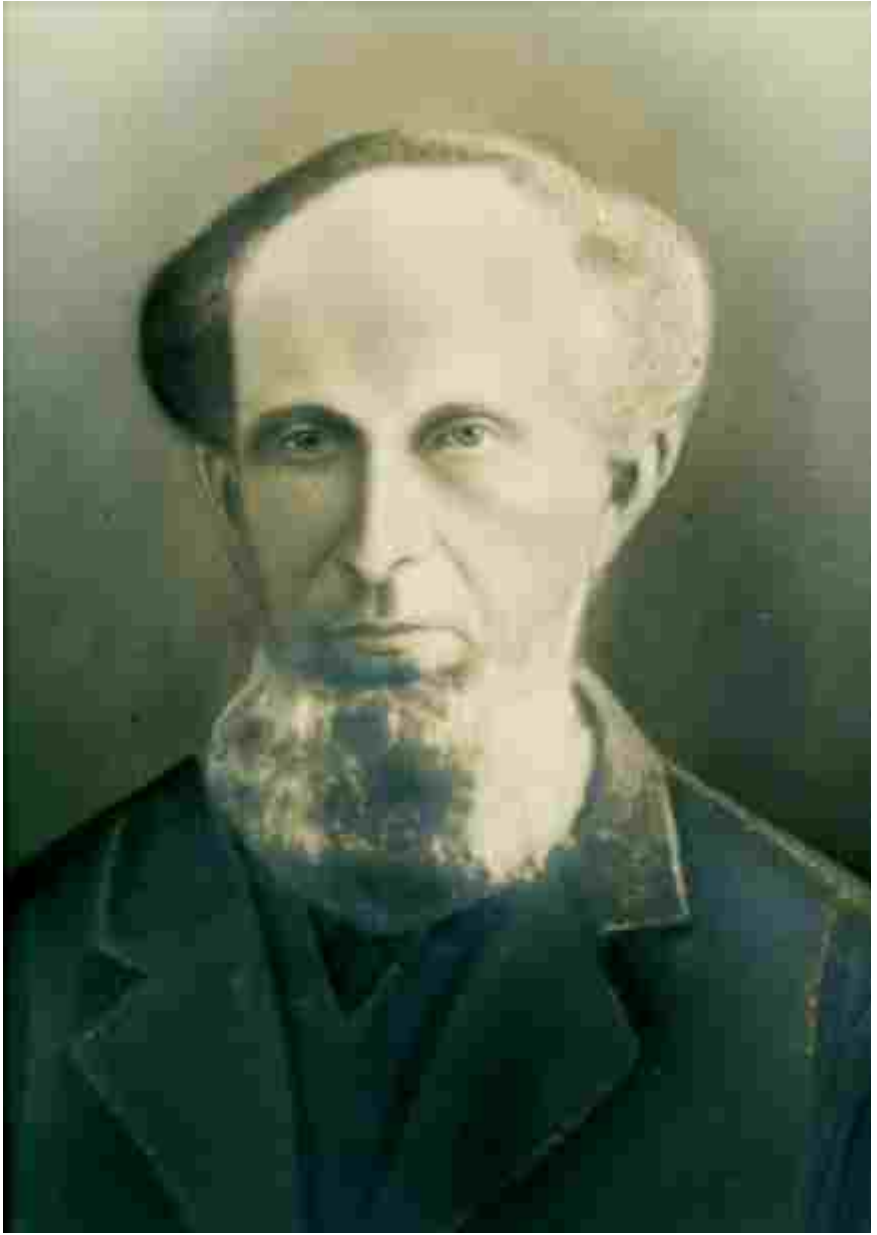
vier eeuwen geschiedenis

De geschiedenis van de familie Postma gaat ver terug. Als we beginnen te tellen met de jongste generatie die de Molenbuurt nog heeft meegemaakt, generatie 1- de kleinkinderen van Freerk en Martha-, kunnen we maar liefst 14 generaties terug tellen. Dan zijn we aangeland bij de stamoudouder Sipcke, die ergens aan het eind van de 16de eeuw geboren is.

Maar laten we beginnen in 1926, het jaar dat de oudste dochter van Freerk Postma en Martha Antonia Veth geboren wordt.

Van links naar rechts, onderste rij: Tiny, vader Freerk, Annie, moeder Martha. Bovenste rij: Tony, Elze, Gooi, Frans, Piet, in 1951.

Eelze 'Stuurman' Postma

Freerk Postma en Martha Antonia Veth

Freerk Postma, wordt geboren op 15 februari 1897 in Surhuizum. Hij is gedoopt op 2 april 1922. Op 3 november 1976 overlijdt hij in Noardburgum, 79 jaar oud. .

Hij trouwde, 29 jaar oud, op 15 mei 1926 in Buitenpost met de 24-jarige Martha Antonia Veth, die geboren is op 16 juni 1901 in Rhoon.

Zij is gedoopt op 21 maart 1926 in Surhuisterveen. Martha is overleden op 24 augustus 1981 in Drachten, 80 jaar oud.

Ze kregen zeven kinderen:

Antonia Postma, geboren op 29 december 1926 in Surhuisterveen.

Anna Postma, geboren op 4 maart 1928 in Surhuisterveen.

Elze Postma, geboren op 6 juni 1929 in Surhuisterveen.

Frans Postma, geboren op 14 juni 1932 in Surhuisterveen.

Gooitzen Postma, geboren op 19 juli 1933 in Surhuisterveen.

Piet Postma, geboren op 6 oktober 1936 in Surhuisterveen.

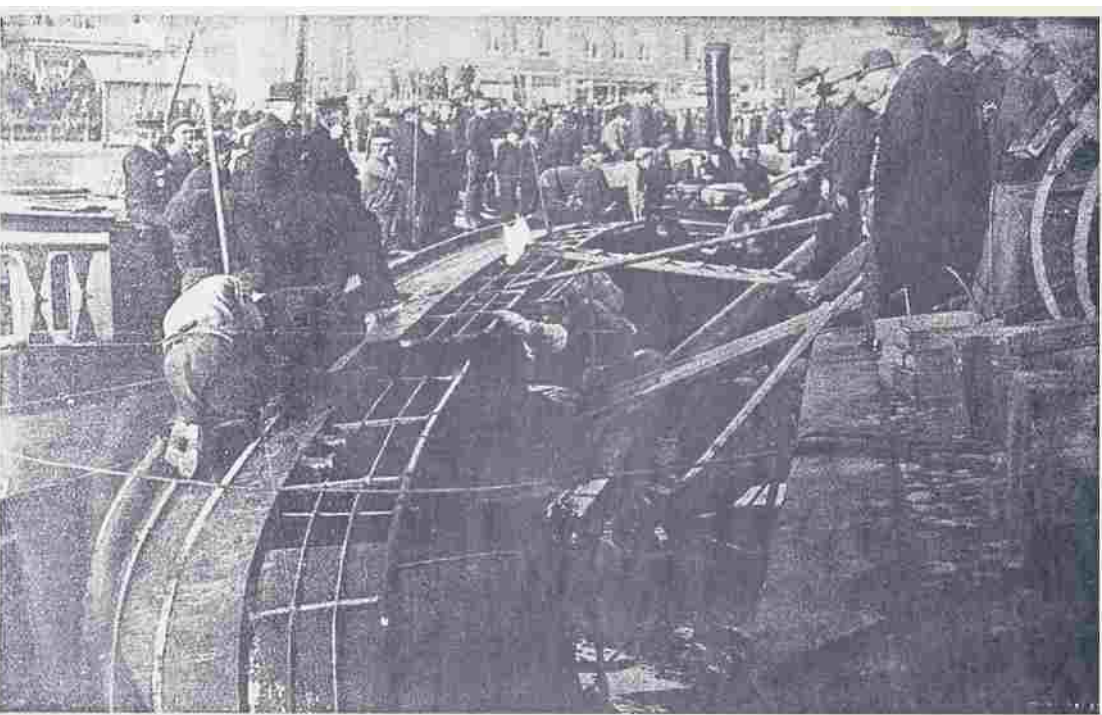
Trijntje Bieuwkje Postma, geboren op 17 juni 1941 in Surhuisterveen.

De voorouders van pake Freerk

De vader van pake Freerk was Eelze Postma, geboren op 19 juli 1850 in Harlingen. Hij is gedoopt op 31 maart 1895 in Surhuisterveen. Eelze is overleden op 16 januari 1920 in Vierhuizen onder Surhuizum, 69 jaar oud. Hij trouwde met Antje Veltman, geboren op 21 juni 1855 in Drogeham. Antje is overleden op 23 augustus 1916 in Vierhuizen onder Surhuizum, 61 jaar oud. Zij was de dochter van Goitzen Wiggeles Veltman en Trijntje Freeks Hoeksma.

Eelze Postma, ook wel Eelze Stuurman genoemd omdat hij stuurman was op de stoomboot 'Achtkarspelen', een beurtschip. Hij was de zoon van Frans Eelzes Postma, geboren op 12 juni 1816 in Surhuisterveen. Frans is overleden op 3 januari 1905 in Oostermeer, 88 jaar oud.

Hij trouwde, op 13 december 1845 in Surhuizum met de 24-jarige Bieuwkje van Dekken, geboren op 15 februari 1821 in Surhuisterveen. Bieuwkje is overleden op 21 juli 1909 in Oostermeer, 88 jaar oud.

*Stoomboot 'Achtkarspelen' kapseisde in de Westerhaven.
Op 13 november 1909 kantelde de stoomboot uit Surhuisterveen door een te zware bovenlast. Er waren 13 mensen aan boord, vooral Surhuisterveensters die de weekmarkt van Groningen bezocht hadden. Gelukkig werd iedereen gered, ook stuurman Eelze Postma.*

Frans Eelzes Postma was de zoon van Eelze Eelzes Postma, geboren op 14 december 1791 in Burum.

Eelzes Eelzes trouwde met Johanna Franses van der Veen. Eelze is overleden na 1845. Deze Eelze Eelzes is de eerste 'echte' Postma in de familie. Dat had een minder prettige reden. In die tijd was het heel gebruikelijk om alleen een patroniem te gebruiken, de naam van de vader werd achter de eigen voornaam gezet. Frans Eelzes betekent niet meer dan 'Frans van Eelze'. Lang niet iedereen had een achternaam. Maar de vader van Eelze Eelzes, die zelf overigens ook Else Elses heette, stierf voor zijn zoon geboren werd. Dus gebruikte hij de toevoeging 'Postma', afgeleid van postuum oftewel na de dood. De zoon van de overleden Else. Toen hij in 1811 van de Franse overheersers moest kiezen voor een achternaam voor hemzelf en zijn nageslacht, noemde hij de naam die hij zijn leven lang al droeg: Postma. En zo heet de familie nu nog. Dankzij de vroege dood van Else Elses. Zijn precieze geboortedatum kennen we niet, maar we weten wel dat hij gedoopt is op 15 juni 1742 in Burum 'onder de klokslag van Kollum'.

Else is overleden in 1791, 48 of 49 jaar oud.

Hij trouwde, ongeveer 39 jaar oud, op 29 juli 1781 in Burum met Antje Taekes. Na de dood van Else hertrouwde ze op 8 december 1793 met Anne Jakobs Kloosterman. Antje Taekes is overleden op 14 december 1838 in Achtkarspelen.

De vader van Else Elzes was waarschijnlijk Elze Pieters, geboren op 12 augustus 1703 in Kollumerland. Hij trouwde, 32 jaar oud, op 18 december 1735 onder de klokslag van Kollum met de 28-jarige Sytske Elzes. Zij is gedoopt op 6 april 1707 in Burum-Munnekezijl. Elze Pieters is de vroegste voorouder in de Postma-lijn die we nu kennen. Zo zijn we in de 8ste generatie beland. Via een andere tak, namelijk via betovergrootmoeder Bieuwkje van Dekken, gaan we verder terug in de tijd.

Bieuwkje, die getrouwd was met Frans Eelzes, de vader van Eelze Stuurman, was de dochter van Pieter Gerkes van Dekken, geboren in 1789 in Surhuisterveen. Pieter is overleden op 9 december 1829 in Surhuisterveen, 39 jaar oud. Hij trouwde, 26 jaar oud, op 7 september 1816 met de 20-jarige Janke Douwes Wijnalda, geboren in 1795. Janke is overleden op 26 februari 1868 in Achtkarspelen, 72 jaar oud. De vader van Pieter heette Gerkes Annes van Dekken en zijn moeder Antje Pieters. Gerke was de zoon van Anne Arends, en daar houdt ook deze lijn op. We gaan weer verder met de moeder van Gerke en de vrouw van Anne Arends, Grietje Gerkes.

Grietje was de dochter van Gerke Sipkes en Joukje Gjalts en de kleindochter van Sipke Oenes, geboren omstreeks 1675 in Rottefalle en Antje Hendriks, geboren in 1679 in

De spelling van namen verschilt soms van generatie tot generatie. De dominee of later ambtenaar verstond het niet goed of dacht het beter te weten.

En de vader die het kind kwam aangeven, kon lang niet altijd goed genoeg lezen en schrijven om dat te corrigeren... Zo heten de Elze's soms Ealse, dan weer Else of Eelze.

Noorder-Drachten. Antje is overleden in 1762, 82 jaar oud. De ouders van Sipke Oenes waren Oene Jans, geboren in 1631 in Opeinde en Sjouk Sipckens, geboren in 1634, ook in Opeinde.

We gaan weer verder met het sterke geslacht. Deze Sjouk Sipckens was de dochter van Sipcke Rinthies, geboren vóór 1640. Sipcke is overleden in 1667.

Hij trouwde in 1626 met Hendrikjen Willems.

Sipcke is de zoon van Rinthie Sipckens, wonende te Oostermeer (1620) en te Oostmeerderwitveen. Hij is overleden tussen 1644 en 1653. Zijn beide zonen Hendrick en Sipcke zijn veenbazen.

In het boek "De Rottefalle troch de ieuwen hinne", blz 241 lezen we over Sipcke: *"richtte in 1645 samen met zijn broer Hendrick Rinthies en een aantal anderen de Rottefalster Fean Kompagny op. Het nageslacht van Sipcke was mennist. Hij was in 1640 eigenaar van stem 26 in Opeinde. Ze waren rijke veenbazen."* En op blz 148: *"Sipcke heeft samen met enkele medestanders voor 1661 een school laten bouwen in Rottefalle. Het land werd beschikbaar gesteld door Saco van Tyens. Het nageslacht van Sipcke bleef steeds mennist. De nakomelingen van Hendrick waren tot 1724 Hervormd, om daarna mennist te worden."*

Rijke veenbazen, daar ligt uiteindelijk de oorsprong van de familie.

Veel familieleden zijn Doopsgezind, mennist. In de Doopsgezinde kerk worden alleen volwassenen gedoopt. Omdat voor 1812 wel de doopregisters in de kerken werden bijgehouden, maar niet de geboorteregisters van de wereldlijke macht, weten van veel familieleden hooguit het geboortjaar, bij benadering. Bij het huwelijk werd wel de leeftijd genoemd in de akte, maar niet de exacte geboortedatum.

Martha Veth als dienstmeisje bij de familie Sangers, Oudwoude.

Teuna Veth

*Martha Postma-Veth
en haar moeder
Teuna Veth*

De voorouders van beppe Martha

De moeder van Martha Antonia Veth was Teuna Veth, geboren op 27 juni 1880 in Hoogvliet ZH. Haar vader is onbekend. In de familie gaat het onbevestigde verhaal dat het hier om een koloniaal zou gaan. Een rijke meneer die wel met Teuna trouwen wilde, als ze het kind maar af zou staan. Daar is Teuna kennelijk niet op ingegaan, want tot een huwelijk is het nooit gekomen. Haar kind zelf opvoeden lukte ook niet. Teuna werd opgenomen in het psychiatrisch ziekenhuis St Joris in Delft en daar heeft ze haar leven lang gewoond. Haar dochtertje Martha werd aanvankelijk opgevangen door haar grootmoeder Maartje, zelf ook al een ongehuwde moeder, maar al als kleuter begon voor Martha een tocht langs verschillende pleeggezinnen die eindigde in Oudwoude.

Teuna is overleden op 23 februari 1973 in Delft, 92 jaar oud. Haar moeder Maartje Veth, werd geboren op 14 maart 1851 in Hoogvliet ZH. Maartje is overleden op 20 maart 1930 in Delft, 79 jaar oud.

Zij was de dochter van Jacob Veth, geboren in 1806 in Sliedrecht. Jacob is overleden op 18 februari 1870 in Hoogvliet ZH, ongeveer 64 jaar oud. Hij trouwde, ongeveer 29 jaar oud, op 12 oktober 1835 in Poortugaal met de 21-jarige Martha Hoogvliet, geboren op 30 juni 1814 in Poortugaal, als dochter van Andries Hoogvliet, geboren in 1778 in Korendijk en Maartje Vrijhof, geboren op 21 januari 1781 in Poortugaal. Andries is overleden op 5 december 1849 in Veenhuizen, Noordenveld, ongeveer 71 jaar oud. Maartje is overleden op 28 maart 1847 in Goudswaard,

Korendijk ZH, 66 jaar oud.
Martha Hoogvliet is overleden
op 14 februari 1900, 85 jaar
oud.

Haar vader Andries Hoogvliet
was de zoon van Teunis
Hoogvliet, geboren in 1750, en
Ester de Jong, geboren in
1751.

De vader van Jacob Veth was
Willem Veth. Hij werd
geboren in juni 1763 in
Sliedrecht. Hij is daar gedoopt
op 12 juni 1763 en overleden
op 22 oktober 1827, 64 jaar
oud.

Hij trouwde verschillende
keren, op 21 mei 1790 in
Sliedrecht met Grietje
Cornelisdr Visser (1766-1799), op
9 mei 1800 in Sliedrecht ZH met Geertruij Peters (1775-1825), op
26 mei 1825 in Sliedrecht met Marigje Cornelisdr Kalis. Maar
ook met Geertje Boere, de moeder van Jacob, al weten we niet
precies wanneer.

Willem Veth was de zoon van Jacob Jansz. Veth, geboren in juni
1714. Hij is gedoopt op 17 juni 1714 in Sliedrecht. Jacob is
overleden op 19 december 1796 in Sliedrecht, 82 jaar oud. Jacob
is waarschijnlijk eerst getrouwd geweest met Machteldje
Teunisdr. Kroos.

Hij trouwde, 43 jaar oud, op 8 juli 1757 in Sliedrecht voor de
tweede keer met de 26-jarige Geertje Willemdr. Roskam,
geboren op 8 april 1731 in Sliedrecht. Geertje is overleden op

Martha Postma-Veth en haar moeder Teuna.

31 januari 1792 in Dordrecht, 60 jaar oud. Zij is de moeder van Willem en de dochter van Willem Jacobsz. Roskam, overleden op 11 februari 1793 in Sliedrecht, en Adriaantje Jansdr. Hertog. Jacob Jansz. Veth is de zoon van Jan Arienzn Veth, geboren in 1688. Jan is overleden op 25 september 1767 in Sliedrecht, 78 of 79 jaar oud.

Hij trouwde met Jannigje Jacobsdr. Kroos. Jannigje is overleden in 1744 in Sliedrecht.

De spelling van de namen was niet altijd even consequent, maar toch is Jan Arienzn Veth de zoon van Arien Corneliszn Vet, geboren in 1650. Wie zijn grootvader was, weten we wel: Cornelis Vet.

Zo zijn we met de familie van beppe Martha toch nog geëindigd in het begin van de 17de eeuw. En dat is heel wat verder dan zij zelf dacht in 1930...

Martha Postma -Veth, 1979

Trouwfoto van Freerk Postma en Martha Veth, 1926

KIND ZONDER JEUGD

Martha Antonia Veth 1901-1981

Haar vader moet een koloniaal geweest zijn', vertellen haar dochters. 'Een rijke meneer. Hij wilde wel met beppe Teuna trouwen, maar dan moest ze het kind afstaan. Toen ze dat niet wilde, is die mooie meneer weer naar Indië gegaan'. De naamloze koloniaal heeft zich niet meer gemeld. Van hem heeft niemand ooit meer wat gehoord. Martha heeft alleen een moeder waaraan ze ook nauwelijks herinneringen heeft.

Als kleuter woont ze bij haar moeder en grootmoeder in Pernis, onder de rook van Rotterdam. Maar moeder Teuna kan het leven met haar kind niet goed aan. Ze wordt rond 1905 opgenomen in het 'zenuwlijdersgesticht' St Joris in Delft. Grootmoeder Maartje, zelf ook een ongehuwde moeder, kan de zorg van haar kleindochter ook niet in haar eentje aan. Zo belandt Martha al op haar vijfde in een pleeggezin, eerst in Haarlem, daarna ver weg in Oudwoude in Friesland. Het zal nog 25 jaar duren voor ze weer iets hoort van haar familie.

Een pleegkind in huis betekent extra inkomsten voor de pleegouders. Die hebben het zelf ook niet breed en menslievendheid is niet de eerste drijfveer voor het pleegouderschap. Martha komt al jong in dienstjes terecht bij verschillende families in Noordoost Friesland. Sommige mevrouwen waren 'goed', aan anderen dacht ze met afschuw terug. Maar nooit was ze ergens 'eigen'. Als ze dienstmeisje is bij

V.l.n.r.: reiziger van de firma Schootstra, misschien Schootstra zelf, Martha Veth, Jel, Wiep, Trijntje Sangers-Snijder, Berend, Dirk, Jan Sangers, Reinder Lauwijs, en tegen de fiets Fedde de Vries, ofwel Fedde Kwak van Sânbulten.

de familie Banda in Kollum ontmoet ze Freerk Postma, waarschijnlijk tijdens één van de dorpsfeesten in de buurt. Freerk is in de kost bij Lieske-muoi, zijn tante Lieske. Ook hij kent geen gezinsleven meer. Zijn moeder overlijdt in 1916, zijn vader ruim drie jaar later als hij 22 is. Als de verkering echt aan is, vindt Martha een dienstje bij Koop Kuipers, aannemer in Surhuisterveen.

Zo kan ze dichterbij Freerk zijn.

Op 15 mei 1926 trouwen ze. Zeven maand later wordt Antonia geboren. Maar het huwelijk heeft nog meer gevolgen voor Martha.

Freerk is doopgezind en ook Martha wil zich laten dopen in de Vermaning van Surhuisterveen. Dan blijkt, dat ze maar heel weinig van haar afkomst weet. Met hulp van de dominee schrijft ze naar de Burgerlijke Stand in Hoogvliet, de geboorteplaats van haar moeder. Ze krijgt in 1930 een brief terug van een vriendelijke ambtenaar die de hele familie op een velletje papier, in een keurig handschrift, uit de doeken doet. De moeder van Martha leeft nog. Ze woont nog steeds in het psychiatrisch ziekenhuis St Joris in Delft. Martha's grootmoeder Maartje is juist dat voorjaar overleden. Maar oma Maartje had nog twee broers, Andries en Cornelis, die in 1930 ook al overleden zijn, maar wel kinderen nalieten.

Freerk Postma in mobilisatietijd, 1914

, Hoogvliet, 8 October 1930.

Mog. Postma,

In antwoord op Uw verzoek, deel ik U mede, dat Uw Grootmoeder, Maartje Veth, slechts één dochter had, genaamd Teuna Veth, terwijl zij meer de enige dochter van Teuna is, omdat U geen familie hebt, waaraan U nauw verwant zijt behalve Uw Moeder.

Er zijn echter nog wel achternichten en achterneven in leven, hetgeen U uit het onderstaande zal blijken:

Jacob Veth (geboren 1806) was gehuwd met Martha Hoogvliet (geb. 30 Juni 1814, overleden 14 Feb. 1900)

zij hadden de volgende kinderen:

1. Willem Veth, geb. 19 Dec 1838 ongetuwt overleden 21 Juli 1898.
1. Andries Veth, geb. 5 Nov 1840.
- Maartje Veth, geb. 14 Okt 1851 (Uw grootmoeder) overl. 20 Okt 1930 te Belft.
2. Cornelis Veth, geb. 29 Apr 1856.
- Gerdruy Veth (verder onbekend)

Martha Postma-Veth krijgt in 1930 een brief van een vriendelijke ambtenaar die de hele familie op een velletje papier, in een keurig handschrift, uit de doeken doet.

Martha heeft niet alleen een moeder teruggevonden, maar krijgt er ook een aantal achterneven en -nichten bij. De familie komt op bezoek en voor het eerst zijn er familiefoto's en familie verhalen. Dat is meer familie dan ze ooit gehad heeft.

Eén van de foto's met nieuwe familieleden.

Het zijn Jaane met dochter en kleindochter, maar wie is Jaane?

1. Andries Beth, geb. 5. dec. 1880 ^{na 1884} 25te Pootwegaal verleden by zijn dochter.
 Hij was getrouwd met Annijs van den Berg, geb. 25. Oct. 1848, en over-
 leden te Pernis 31 Jan. 1920. In 1896 verhuisde zij van Hoogveld
 naar Pernis.
 Hij hadde de volgende kinderen:
 Maartje Wilhelmina, geb. 19 Febr. 1874, verbr. 24 Mei 1905 van Pernis naar Nieuw
 Jacob, geb. 25. Apr. 1876, verbr. 20 Dec. 1904 van Pernis naar Nieuw.
 Martha, geb. 21 Jun. 1877, overleden 14 Febr. 1896.
 Cornelia, geb. 19 Juni 1881, getrouwd met bij Hoop, later geensden in
 verbroken naar Rotterdam.
 Arie, geb. 19 Juli 1886, verbr. 29. Oct. 1908 van Pernis naar Spang
 Willem, geb. 25. Aug. 1887, verbr. 20. Jul. 1908 van Pernis naar Bergen.
 Spranze Pieterella, geb. 7. Mei 1895, getrouwd met Dirk van Ojstal, woonde te
 Pootwegaal Oud Nieuwale dorp 57.
 Allet geen van Cornelis Beth, vriend te aan overnemer.

Foto's van tante Grietje van Opstal,
 één van de nieuwe achternichten,
 en haar familie.

2. Cornelis Wijk geb. 29 Apr 1856. overleden 19 Nov 1914.
 getrouwd met Geertruida Langenda geb. 20 Nov 1854. overl. 5 Mei 1922.
 Kinderen:
 Martha. geb. 20 Nov 1885. getrouwd met Simon Ketting L 2-8
 woonde thans vermoedelijk te Groningen.
 Leentje geb. 22 Dec 1888. overl. 15 Oct 1890.
 Leentje geb. 24 Mei 1891. overl. 8 Jul 1894.
 Jacob geb. 20 Juli 1892. 21 Juli 1921 vertrokken naar Amsterdam. en
 vermoedelijk overleden.
 Leentje geb. 8 Dec 1896. 7 Aug 1922 vertrokken van Hoogvliet naar
 Assen.
 Secretaris Hoogvliet
 A. A. de Haan
 a. z. v.

GAS, LICHT WATER &

In 1947 heeft 40% van de Friezen waterleiding in huis. Elf jaar later is dat al 80%, de Friese gemeenten zetten er vaart achter. In 1955 hebben ook de gezinnen in de Molenbuurt stromend koud water in huis. Warm water voor een douche zal er nooit komen, evenmin als een riolering. Het toilet blijft tot de afbraak in 1970 een húske in de tuin met een tonnetje dat wekelijks geleegd wordt.

Gasfabrieken zijn er al veel langer in de provincie. Leeuwarden krijgt al in 1845 een eigen gasfabriek, in 1930 zijn er totaal 18 bedrijven met totaal 4097 werknemers. In 1936 is bijna 37% van de woningen op het gasnet aangesloten, in 1957 is het al bijna de helft. De kleine gasfabrieken maken geen eigen gas meer, het stadsgas is vervangen door aardgas en de gasfabrieken zijn alleen nog distributiestations. Aardgas wordt vanaf 1969 vanuit het Groningse Slochteren via buizen in heel Nederland beschikbaar als brandstof voor huishoudelijk gebruik. Door de nieuwe aardgasleidingen kunnen ook plaatsen in de minder rendabele Friese Wouden, Kollum, Buitenpost, Zwaagwesteinde, Buitenpost, Burgum, Veenwouden, Noardburgum en Surhuisterveen, die helemaal nog geen gas hadden, aangesloten worden op het aardgas.

Elektriciteit wordt in de beginjaren, we spreken over het begin van de vorige eeuw, vaak opgewekt door de zuivelfabriek als een tweede tak van de zuivelcoöperaties. Deze particuliere bedrijven laten de onrendabele gebieden links liggen. Die leveren geen winst op. De Provincie Staten richten dan in 1916 het Provinciaal Electriciteits Bedrijf – PEB – op, om de hele provincie van stroom te voorzien zonder winst oogmerk. In 1957 heeft ongeveer 97% van de Friese huizen en bedrijven elektriciteit.

HÛSKE

'Gewoon' een WC doortrekken was voor veel gezinnen in de Wouden nog lang iets bijzonders. Ook de meeste huizen in Surhuisterveen zijn tot 1950 aangewezen op het tonnetje in het *hûske* in de tuin. De bewoners in de Molenbuurt hebben nooit een moderne WC gehad. Eén keer per week worden de tonnetjes geleegd. Met een grote huishouding is dat eigenlijk niet genoeg. Tussendoor wordt er daarom wat uit het overvolle tonnetje gegoten, achter in de tuin, over de rabarber. Die groeit daar goed op.

In Surhuisterveen haalt Harm 'Skyttonne' de volle tonnetjes voor de gemeente op. De inhoud mag hij houden. Het is de mest op zijn land.

'Hij zette die volle tonnetjes met een zwaai op zijn schouder' vertelt Frans Postma (1939) 'en dan spatte er weleens wat over de rand. Daar gaf hij niets om. Hij veegde het uit zijn gezicht en ging gewoon door met de viezigheid in zijn snor. Met de volle kar ging het richting boerderij. Daar ging het ene tonnetje na het andere over zijn land. Er was toen nog geen wc-papier, dus wij gebruikten allemaal stukken krantenpapier. Die zaten natuurlijk nog tussen al die keutels. Dat papier droogde daar op het land op in allerlei bruine kleuren. Het waaide tegen het gaas aan dat hij rond zijn land had. Bruine vlaggetjes tegen het gaas.'

Voor het drinkwater zijn de bewoners aangewezen op de regenton en de waterput.

'Bij het huis van Froukje Nicolai stond een regenwaterbak, daar haalde je water. Water voor de thee, om mee te koken en te wassen, voor alles.'

Verder was er nog een put. Dat was alles voor al die huizen daar. In de oorlog waren er evacués uit Wageningen die bij de buurvrouw ondergebracht waren.

Die mensen waren geen regenwaterbak gewend. Tot schrik van de hele buurt spoelden ze 's morgens de pispot om in die regenwaterbak...Dachten ze dat ze netjes hun eigen viezigheid opruimden, maar wij moesten er thee van zetten.'

Er is nooit een gewone WC of een douche gekomen in de Molenbuurt. Het bleef bij één koude kraan in het achterhuis. Toen die aangelegd werd, rond 1955, kwam er voor het eerst ook een wastafel in de slaapkamer en een aanrecht in het achterkamertje dat als keuken gebruikt wordt.

Harm 'Skyttonne' Boersma en zijn zoon Riekell uit Topweer, op De Kolk voor het huis van houthandelaar Schuilenga.

CRISISTIJD

1934. Martha Postma-Veth met Tony, Annie, Elze, Frans en Gooi.

De jaren dertig van de vorige eeuw in de Molenbuurt. Het is crisistijd en de familie is aangewezen op de 'steun'.

Eén van de kinderen Postma kijkt met gemengde gevoelens terug op die tijd met liefdadigheid:

'Het was een andere tijd toen. Crisistijd. Mem kreeg zes gulden steun in de week en daar moest 1,25 uur af. Sommige mensen kregen nog spek en bonen van de kerk. Roorda besliste dat. Dat was één van die verhipte finen. Ús Mem zorgde dat wij er schoon en netjes bijliepen. Dan kwam die Roorda langs en zei "Ik zie het wel, jullie hebben het hier nog goed." En dan hielden ze nog eens 1,25 van dat beetje steun af.'

In de oorlog werd Freerk Postma als werkloze te werk gesteld in Leggeloo, in Drente. *'Putjes graven moest hij'* vertelt Tiny. *'En daarna zeker weer dichtgooien'*, vult Annie aan.

In de crisisjaren 1930-1940 werd in Nederland een groot aantal werkverschaffingsprojecten opgezet. In de werkverschaffing kregen de werklozen geen echte baan aangeboden, ze werden door de overheid verplicht om in grote werkploegen ongeschoold werk uit te voeren. Zo zijn in het kader van de werkverschaffing onder andere de ontginning in Jipsinghuizen bij Vlagtwedde, het kamp Westerbork, het kanaal Buinen-Schoonoord, zandafgraverij in Gytsjerk en inpoldering van de Zwarte Broek onder Múnein (Tytsjerksteradiel) met de schop, kruiwagen en kiepkar gerealiseerd. Werklozen die weigerden of zij die het werk niet konden volhouden kregen geen steun en waren aangewezen op de armenzorg. Onder leiding van de Nederlandse Heidemaatschappij (de Heidemij) werden veel werkverschaffingsprojecten uitgevoerd. De overheid bepaalde de projecten, de werktijden en de lonen, de Heidemij hield streng toezicht op de arbeiders. Het was zwaar lichamelijk werk, met werkweken van 50 uur. De karige beloning was maar net genoeg om met een gezin van rond te komen.

Freerk Postma in Leggeloo

Opzettelijk stuurde de regering de werklozen naar de projecten die zover weg waren dat de meesten daar wel moesten overnachten.

Alleen zaterdagavond en zondag mochten ze naar huis.

Geen wonder dat socialisten werkverschaffing uitbuiting vonden.

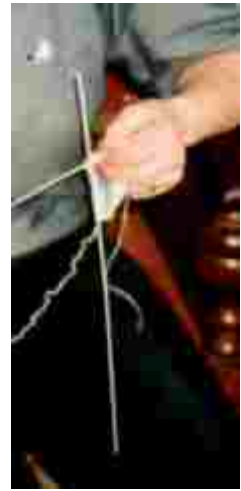
BREIEN &

Een vrouwenhand en een paardentand staan nooit stil. Dat was een handig argument om vrouwen eeuwig en altijd te laten breien, haken of naaien. 20 naadjes voor de school in ging, 20 naadjes na schooltijd, spelen kan altijd nog. Breien is nuttig. Sokken, borstrokken, mutsen en kruikenzakken. Op school heette het vak 'nuttige handwerken'. De meisjes - en alleen de meisjes- zaten er met zweterige handen, roestige breinaalden en stroef katoen 'nuttig' te zijn. Maar wat zaten die met de hand gebreide sokken toch fijn.

Zelf breien? Het eerste deel, de boord is simpel. 2 recht, 2 averecht, met vier naalden en dat volhouden zolang de boord moet worden. Daarna een paar toeren recht, voor de enkel. Maar dan komt het.

De grote hiel. Aan het eind van de toer verdelen we de steken in 4 gelijke delen, op 4 naalden. Dan breien we naald 1 bij naald 4 op en houden we dus 3 naalden over waarvan er één een dubbel aantal steken heeft. Dat wordt de grote hiel. De grote hiel wordt in heen- en weer gaande toeren- afwisselend 1 naald averecht en 1 naald recht - gebreid, de andere 2 naalden hebben even rust. Brei evenveel toeren als er steken op deze naald zitten, minus 6.

De kleine hiel begint net als de grote op de averechtse kant. Averecht breien tot 2 st. voorbij het midden, 2 st. averechts samenbreien, 1 averecht, werk omkeren en terug breien. 1e st. afhalen, 5 st. recht, overhaling (1 st. afhalen, 1 breien, afgehaalde

Tony, 1985

st. over de gebreide halen) 1 recht.

Weer omkeren, 1 averecht afhalen, 6 st. averecht, 2 st. av. samenbreien 1 av. Omkeren en 1 st. recht afhalen, 7 st recht, overhaling (1 steek voor en 1 steek na het gaatje) 1 recht.

Omkeren 1 av. afhalen, 8 av, 2 av samenbreien, 1 averecht.

Doorgaan tot alle st. op zijn, eindigen aan de rechte kant.

Nu nemen we de steken aan de linker zijkant op: evenveel steken als de helft van het aantal toeren. De beide voornaaldjes mogen nu ook weer meedoen. Brei ze en neem dan de steken van de rechterzijkant op. Brei ze op een nieuwe naald. Als er een gat dreigt te ontstaan in het hoekje, nemen we een extra steek op. De helft van het aantal steken dat we op de kleine hiel hadden, wordt recht bij deze naald op gebreid. Volgende naald breien en dan zijn we weer bij de voornaald, op de wreef.

De mindervoet. De sok is nu te wijd voor de voet. Er moet geminderd worden. Dat wordt het schuine streepje aan de zijkant van de voet. We hebben nu 1 naald 'onder' de voet en 2 naalden voor de beide kanten van de wreef. 1e naald, onder de voet, recht breien. 2e naald: 2 recht, overhaling, naald recht uitbreien. 3e naald: recht tot op 4 steken na, 2 st. samenbreien, 2 recht. Daarna 1 hele toer recht. Doorgaan met deze twee toeren tot er op alle naalden evenveel steken staan.

De lengte van de voet is afhankelijk van de grootte van de voet waarom de sok straks moet passen. De teen begint bij het bereiken van de kleine teen.

De teen. De steken verdelen in de verhouding 1:1:2 waarbij de steken van de langste naald aan de onderkant van de sok liggen. Mindertoer: 1e naald 2 st recht, overhaling, recht uitbreien, 2e naald recht tot 4 st voor het eind van de naald, 2 st samenbreien, 2 st recht. 3e naald: 2 st recht, overhaling, recht tot 4 steken voor het eind van de naald, 2 st. samenbreien, 2 st recht. 1 toer recht. Dit herhalen tot we de helft van het aantal st. overhouden. Daarna wordt elke toer een minderingtoer tot er 12 st. over zijn. Afkanten. De eerste sok is klaar.

SNIJDEN

'Oude breimachine' noemde pake Freerk zijn Martha weleens plagend. Maar wat deed hij zelf op de lange winteravonden? Hij sneed in hout. Fries houtsnijwerk was het, al kwamen de voorbeelden uit Brielle en Arnhem. Voor de oorlog maakte hij kunstige snijwerken. Hij won er zelfs prijzen mee bij verschillende huisvlijtwedstrijden. Steeds beloofde hij zichzelf en anderen dat hij, als hij eenmaal van Drees zou trekken, het handwerk weer zou oppakken. Het is er niet van gekomen. De voorbeelden bleven in de map, de messen in het doosje.

Eet drink wees vrolijk was in 1920 het motto voor dit serveerblaadje, naar eigen ontwerp van Freerk Postma.

Hiernaast: voorbeeldtekeningen en gereedschap van Freerk Postma

SCHOOL

Aan de Openbare Lagere School in Surhuisterveen werken twee meesters, een juf en een handwerkjuf.

'Der wie noait wat', vertelt Tony, 'en ast al ferkeard wieste, dan kaamst yn it turfhoek. Ien kear moasten wy op 'e gong stean. Doe moasten wy sa bot laitsje. Wy moasten in spjeldekessen meitsje en doe ferstie ik dat se seinen "der sitte rezinen in". Dy't it sei hie in hazzemûle, want se hat in iepen ferhemelte. Dus ferstienen wy it net sa goed. Mar doe moasten wy wol op de gong, doe moasten wy sa bot laitsje.'

Lachen, dat kunnen de Postma's wel. Dat hebben de meesters er nooit uitgekregen.

Juffrouw Terpstra is de juf van de laagste drie klassen. Ze geeft mooie cadeautjes als de kinderen tien keer een foutloze les gemaakt hebben. Tony krijgt zelfs een keer echte zilveren oorbelletjes.

De kinderen gaan naar school tot hun twaalfde jaar. Daarna moeten ze aan het werk. Elze spijbelt in het laatste jaar al wel eens. Dan moet hij helpen bij bakker Kijlstra. Als hij echt van school af is, gaat hij werken bij de bakker. Hij leert er het bakkersvak. Voor de meisjes zoeken heit en mem een dienstje.

Tony gaat werken bij Wieb Kuipers.

*'Dan wiest sân dagen oan it wurk.
Ik gong ris fuort mei in reiske fan
de jongerenbond. Mar dan wie ik
moarns earst te skjinmeitsjen west.
Wat wiene je gek, net? En dat
allegearre foar in ryksdaalder yn'e
wike. Mar dan kriichst middeis al
waarm iten.'*

Kinderen die na de Lagere School verder willen leren, moeten naar Drachten fietsen. Maar de meeste kinderen in het dorp moeten geld verdienen. En met de enige fiets in huize Postma moet vader Freerk zelf zijn brood verdienen.

*Openbare Lagere School,
Surhuisterveen*

Tiny heeft als jongste in het gezin de veranderende tijd meegemaakt. Zij mag naar de MULO die er inmiddels in Surhuisterveen is. Naar school mag ze van haar vader, maar huiswerk maken is onzin. Ze moet tot vier uur naar school, maar daarna moet ze thuis helpen. Dat is vanzelfsprekend. Als je thuis woont, help je met alles mee.

Zo ligt ze 's avonds met een zaklantaarn onder de dekens haar huiswerk te leren. Na 1,5 jaar MULO gaat Tiny naar de Huishoudschool in Drachten. Daar hoeft ze geen huiswerk voor te maken. Dan gaat het leren tussen neus en lippen door.

DIRECTKLAARfoto's VOOR DE OORLOG

Straat- en kermisfotografen gebruikten voor 1940 vaak een fotocamera waarmee je in luttele minuten goedkoop een foto kon maken en ontwikkelen. Deze foto's worden ferrotypie of tintypie genoemd. De fotograaf maakte een plaatje zwart geschilderd blik ter plekke lichtgevoelig door er vloeibaar celluloid en daarna een lichtgevoelige stof op aan te brengen. Dat alles moest in het pikkedonker gebeuren. De plaat, nog steeds nat, werd op de goede plek in de fotocamera geplaatst. Op aanwijzing van de fotograaf werden de personen die op de foto wilden op de goede plek gedirigeerd, en de foto kon worden genomen. Scheen de zon dan duurde de belichting een paar seconden, was het bewolkt dan duurde het wel 20 seconden of langer. Meteen daarna werd de belichte plaat in een badje met ontwikkelaar gedaan, zodat het gefotografeerde beeld zichtbaar werd. Nadat

Een foto van een fotograaf met een mobiele donkere kamer van het soort waarmee het blikken fotootje van de familie Postma werd gemaakt. Deze foto is in 1876 in Engeland gemaakt door John Thomson.

de plaat met schoon water was afgespoeld hoefde de foto alleen nog te drogen. In de fotoalbums van Freerk en Martha vonden we twee op deze manier gemaakte foto's. Beiden genomen in de Molenbuurt. Meestal zijn de op deze wijze gemaakte foto's gespiegeld. Deze foto's zijn moeilijk goed te houden; het blik gaat roesten en de fotolaag brokkelt van de voorkant af.

Foto rechts: Freerk Postma en Martha Veth met twee niet stil staande kinderen.

Op de foto staan van rechts naar links: Piet, Gooi, Frans, Elze, Annie en Tony. In de deur staat Martha Veth.

TANTE BIEUWKJE

Tante Bieuwkje en oom Tjeerd. Hij was boer, maar niet van harte. Zij verdiende bij door zware manchester werkkleding op meesterlijke wijze te vermaken en te verstellen met de hand.

Tante Bieuwkje, zuster van pake Freerk en getrouwd met Tjeerd van der Veer, woonde in haar ouderlijk huis aan de Feenster Feart. Daar had haar vader Eelze Stuurman een klein boerderijtje toen hij het schip voor een leven aan de wal verruilde. Tante Bieuwkje was een bijzonder mens. Ze kwam elke zondagmorgen koffiedrinken, na de kerk en gekleed in stemmig zwart. Na haar huwelijk droeg ze altijd zwarte kleren, zoals veel getrouwde vrouwen van haar generatie.

Het schoonzusje Martha Veth vond zij maar wat eigenwijs, omdat die niet in het zwart wilde.

Beppe Martha wilde nooit iets eten of drinken bij tante Bieuwkje thuis. Daar wist je nooit precies of je wel een schoon bordje kreeg. Als iemand zijn bordje keurig schoon had gelikt, en ome Tjeerd had daar wel een handje van, vond tante Bieuwkje het de moeite niet om het nog eens af te wassen. Dan ging het zo de kast weer in. En was er iemand die de suiker in z'n koffie niet goed doorgeroerd had en er bleef nog suiker achter in het leeggedronken kopje, dan vond tante Bieuwkje afwassen zonde van de suiker. Daar kon iemand anders nog wel een zoet kopje koffie van drinken...

Toen tante Bieuwkje en oom Tjeerd 50 jaar getrouwd waren, liet de burgemeester een mooie taart bezorgen. Zuinig als ze was, toonde tante Bieuwkje de fraaie taart aan iedereen die het wilde zien. Even ruiken mocht, maar proeven was er niet bij. De mooie taart ging ongeschonden weer de kast in.

Tot de taart maanden later groen van de schimmel weggegooid moest worden...

De kinderen van tante Bieuwkje en oom Tjeerd, Folkert, Annie en Ealse van der Veer. Douwe ontbreekt op de foto.

NEA LINS

'Ik had natuurlijk luizen, 'vertelt Tiny, 'en toen kwam Annie thuis. "Nou heb je nog maar één zo'n meisje in huis en die kun je nog niet eens vrij krijgen van luis", zei ze tegen ús mem. "Daar doen we wat aan." Kippen-DDT smeerde ze op m'n hoofd. Dat was niet prettig want het brandde vreselijk. En ze had niet genoeg. Dus Annie naar Helfrich, de drogist, om die kippen-DDT te halen. "Waar heb je dat voor nodig?," vroeg Helfrich. "Dat smeert ze op mijn hoofd, omdat ik luizen heb," zei ik. Dat ging dus niet door, dankzij Helfrich.'

Elze op de bakfiets en Gooi op de fiets ernaast.

Helfrich was niet de enige winkelier in het dorp. Als oom Pieter, de twee jaar oudere broer van pake Freerk, kwam eten, werd Tiny eropuit gestuurd om mosterd te halen in één van de vele winkels aan de Gedempte Vaart.

Op loopafstand van de Molenbuurt kon je nog in de jaren 1960 alle eerste levensbehoeften bij verschillende winkeliers kopen. Lopen we de Molenbuurt uit in de richting de Gedempte Vaart dan is meteen aan de linkerhand de schoenwinkel en schoenmakerij van Haring en Froukje Nicolai. Later is deze zaak overgenomen door zijn zoon Oeds.

Frans: *'Och heden ja, dan kaam der wer oansloffen. Even de skeppe liene en dit liene en dat liene.'*

Tony: *'As der wat wie: nei Freerk en Martha, dy ha it wol. Oeds learde foar pedikuere, mar se hienen net iens in skjirre thús. Dat hast mei guon minksken. Dy ha niks en moatte alles liene. Mar it wiene bêste minsken hear. Froukje koe ek alles misse. Wienke en Oeds kamen ek hast alle middeis by mem-en-dy. Krante lêze. Wienke wie de dochter. Dy hat letter de Staatslotterije dien.'*

Naast hen woonde de boderijder Petrus Feitsma en daarnaast was de kleermakerij van de gebroeders Huizinga. Aan het einde van het rijtje stond een hoog huis met daarachter een enorme houten loods. Dat was de kolenhandel van Gerrit Ploegh. Even verderop had vrachtrijder Wiebe de Boer zijn bedrijf. Boven de ingang van hun garage stond de geheimzinnige tekst 'Nea Lins'. Volgens sommigen zou het Latijn zijn, maar het is ouderwets Fries en betekent 'nooit rust'.

Elze

Aan de overkant van de weg zat de groentewinkel van Aalzen Hansma, slager Jan van Dijk en bakkerij de Korenaar. Vroeger was dat bakker Kijlstra, maar in de jaren '60 was de bakkerij al overgenomen door Jacob Kuiper. Frans Postma heeft jarenlang bij deze bakker gewerkt als broodventer. Net voor de Doopsgezinde Vermaning had Wijbren Wouda zijn zuivelhandel.

We lopen de kerk voorbij en naast het modern aandoende witte huis van de dierenarts Kooistra begon eind jaren 1960 Sietze Pitstra de eerste koffiobar in Surhuisterveen. Een paar jaar later heeft de familie Kooistra de bar gekocht en

er de galerie De Estrik in gevestigd. Tegenover de galerie zat in een verbouwde boerderij “Het Rotanhuis”, waar gevlochten meubels werden verkocht.

Tegenwoordig is er in dit pand een drukkerij gevestigd. Veel winkels zijn er niet meer. Voor de eerste levensbehoeften is er al weer jarenlang naast de Vermaning een grote supermarkt verzezen, maar bakkerij De Korenaar is er nog, net zoals de schoenhandel, beiden wel met andere eigenaren.

De Molenbuurt anno 2008, gezien richting Gedempte Vaart.

VERTEL NOG EENS VAN VROEGER...

Jan Hepkes Wouda (1862-1939), was vellenkoopman, winkelier en fantast in Surhuisterveen. Hij woonde met zijn zuster Tjitske en haar zoon Hepke Wouda in het ouderlijk huis, naast het boerderijtje tegenover de huisjes aan de Molenbuurt.

Ze verkochten er kruideniersartikelen, koffie, thee, suiker, maar ook boenders en dweilen. Tjitske bleef in de winkel, Jan bezorgde de boodschappen en had zijn handel buitenshuis. Hij was handelaar in vellen van mollen en ratten, maar ook van kalveren en koeien. De vellen kocht hij bij particulieren en bij de slaggers in de omtrek. Hij haalde ze met de hondenkar waarvoor hij twee honden, Hokker en Welker, had gespannen. De kleine velletjes spande hij op en verkocht ze gedroogd door aan handelaren. De grote vellen werden bewaard in de put achter zijn huis. Als de deksel van de put ging, kwam er een gruwelijke stank uit.

Jan vertelde sterke verhalen over alles wat hij meemaakte. Over de enorme snoeken die hij gevangen had, over schaatsen, over zijn werk en zijn handel, hij zat nooit om een verhaal verlegen. En wat een ander ook vertelde, Jan Hepkes had het altijd erger, groter of beter meegemaakt. Op de leugenbank bij de Feikedraai waren er altijd wel mannen die wilden luisteren. Maar thuis moest hij inbinden. Daar was zijn zuster de baas. Tjitske hield niet van zijn fantastische verhalen. Zijn zes jaar

'Jan, hoe heten die honden van je eigenlijk?'
'Welker'
'Nou deze,' wijst de bezoeker.
'Hokker!'
'Deze'
Wie maakt wie nou gek?

oudere zus zorgde dat het niet te veel uit de hand liep met zijn vreemde streken. En onderweg bij de klanten mocht hij zeker geen sterke verhalen vertellen van haar.

Tjitske overleed in 1928. Jan bleef nog lang vertellen op de leugensbank bij de Feikedraai. Maar hij zat niet alleen op de leugensbank. Ook vanaf de wieken van de molen, die jaren naast de molen gelegen hebben, bekeek hij de wereld. De kinderen Postma ook trouwens. Die zaten dan op het andere uiteinde en verstoorden de rust van Jan Hepkes. Want wat is er mooier dan een wipwap met een tegenstribbelende Jan Hepkes op de andere kant?

Jan Hepkes overleed op 16 april 1939. Ter gelegenheid van de opening van het Munt- en Penningkabinet in Surhuisterveen werd er in opdracht van de Spaar- en Voorschotbank door Suze Boschma-Berkhout een beeld van Jan Hepkes gemaakt. Op de sokkel staat:

Keapman en ferteller fan sterke ferhalen.

Hy makke lytse dingen grut en gewoane dingen bysûnder.

De volksverhalenverteller Steven de Bruin en zijn broer Jan, kleinzonen van Stevens Harmke, doken in de oorlog onder bij beppe in de Molenbuurt. In die tijd was verhalen vertellen een goede manier om de tijd door te komen. En voor verhalen waren ze bij beppe aan het goede adres. Harmke Scholte-Terpstra (1859-1948) 'wie net in noflik minske', vertelt haar kleinzoon Steven in 'It feanend skip', het boek dat Ype Poortinga samenstelde met de verhalen van Steven de Bruin. 'Se hie in ûntsettend sterke eigen wille. Se fiede har it haed fan 'e famylje en it draaide om har. Dat moast sa bliuwe doe't se âld waerd. En se is oer de njoggentich wurden. As se mearkes fortelde foel dat hurde wei, dan wie se de romantyske kant it neist.' Ook Tiny herinnert zich Harmke nog wel: 'Ze was een bijzonder geval. Als je vervelend was of zo, dan gooide ze zo de pispot achter je aan.'

ADRESBOEK

Op de volgende bladzijden zijn een aantal pagina's uit het Adresboek voor Friesland 1928 afgedrukt.

In het Algemeen Adresboek van de Provincie Friesland staat de "Naamlijst van Hoofden van Gezinnen en personen die een zelfstandige positie bekleeden in de Provincie Friesland, in alfabetische volgorde gerangschikt naar de plaats hunner inwoning".

Behalve de namen worden ook de beroepen en in veel gevallen de adressen genoemd, in het geval van Surhuisterveen is dat een nummering zonder straatnaam.

Het adresboek verscheen in 1928 bij G. Wouters (Algemeen Advertentie- en Uitgeversbureau) en B.B. Westerhuis (Eerste Leeuwarder Electriche Boek-, Courant en Handelsdrukkerij) in Leeuwarden. Op het titelblad wordt vermeld dat dit de eerste jaargang betreft, maar volgende jaargangen zijn voor zover bekend niet verschenen.

*Uit: Fen Fryske Groun
De vaart bij de school, 1938*

Jongens met H. huishoudster, No. 226.
Jongens, J. wagen, No. 261.
Jongens, J. wagen, No. 263.

Kaunnen, H. v., wach, No. 181.
Kaunnen H. R. v. wach, No. 186.
Kaunnen wach W. v., No. 184.
Kamp, J. Job van der wach, No. 117.

Kate, H. wach, No. 166.
Kate, H. wach, No. 166.
Kate, H. wach, No. 44.
Kate, H. R. wach, No. 44.
Kathol, G. arts, No. 124.
Kathol, H. koopm., No. 34.
Kathol, J. wach, No. 3.
Klaassen met H. No. 90.
Klaassen, J., wach, No. 233.
Klaassen, J., wach, No. 274.

Klaassen, J. bakker, No. 102.
Klaassen, J. bakker, No. 342.
Klaassen, W. wach, No. 37.
Klaassen, wach D., wach, No. 336.

Klaassen, J. wach, No. 181.
Klaassen met G. wach, No. 91.

Klaassen, W. wach, No. 90.
Klaassen, J. G. wach, No. 264.

Klaassen, wach, H., No. 120 V.
Klaassen, A., arts, No. 17.
Klaassen, T., arts, No. 202.
Klaassen, wach, A., huishoudster, No. 147.
Klaassen, H., wach in wach, No. 147.
Klaassen, P., arts, No. 200.

Klaassen, M., arts, No. 312.
Klaassen, W., wach, No. 254.
Klaassen, W., No. 191.
Klaassen, W., arts, No. 202.
Klaassen, wach D., No. 163.
Klaassen, A. v. d., wach, No. 51.
Klaassen, B. v. d., wach, No. 262.
Klaassen, D. v. d., wach, No. 3.
Klaassen, G. bakker, No. 1181.
Klaassen, wach, H., No. 102.
Klaassen, H., arts, No. 213.

Klaassen, H., wach, No. 30.
Klaassen, G., wach, No. 32.
Klaassen, H., wach, No. 178.
Klaassen, H., wach, No. 177.
Klaassen, O. H., wach, No. 122.
Klaassen, W., arts, No. 113.
Klaassen, H., wach, No. 32.

FIRMA R. KOK - SURHUISTERVEEN

Groot assortiment magneten van: MANUFACTUREN, DAMES- en HEERENKLEEDING, MODE-ARTIKELN

Klaassen met A., No. 254.
Klaassen, wach, No. 200.
Klaassen, wach, No. 126.
Klaassen, H. R., wach, No. 181.
Klaassen, E., wach, No. 184.
Klaassen, W., wach, No. 3.
Klaassen, J., wach, No. 186.
Klaassen, J., wach, No. 186.

Klaassen, K. T., arts, No. 128.
Klaassen, H., wach, No. 226.
Klaassen, H., wach, No. 42.
Klaassen, F., wach, No. 31.
Klaassen, J., wach, No. 118.
Klaassen, H., wach, No. 126.
Klaassen, A., arts, No. 202.
Klaassen, Job, arts, No. 33.
Klaassen, Job, D., wach, No. 26.
Klaassen, H., wach, No. 262.
Klaassen met F., wach, No. 147.

Klaassen, H., wach, No. 31.
Klaassen, H., wach, No. 126.
Klaassen, J., arts, No. 311.
Klaassen, J., arts, No. 261.
Klaassen, Job, wach, No. 200.
Klaassen, wach, Job, No. 27.
Klaassen, K., wach, No. 113.
Klaassen, L., wach, No. 20.

Klaassen, wach, K., wach, No. 42.

Klaassen, L., wach, No. 111.
Klaassen, H., wach, No. 226.
Klaassen, P., wach, No. 211.
Klaassen, H., wach, No. 221.
Klaassen, wach, K., No. 126.
Klaassen, T., wach, No. 226.
Klaassen, A. v. d., wach, No. 126.
Klaassen, A. v. d., wach, No. 126.

Klaassen, P. T., wach, No. 126.
Klaassen, T., wach, No. 126.
Klaassen met A., wach, No. 31.

Klaassen, H. de, wach, No. 211.
Klaassen, wach, J. de, No. 143.
Klaassen, wach, J. de, No. 126.
Klaassen, H. de, wach, No. 143.
Klaassen, A. v. d., wach, No. 21.

Klaassen, H. v. d., wach, No. 201.
Klaassen, H. H. v. d., wach, No. 226.
Klaassen, J. v. d., wach, No. 201.
Klaassen, Job, v. d., wach, No. 211.
Klaassen, H. v. d., wach, No. 200.
Klaassen met H. v. d., wach, No. 211.
Klaassen, G., arts, No. 201.
Klaassen, H., wach, No. 211.

Klaassen, K., wach, No. 102.
Klaassen, wach, D., No. 26.
Klaassen, Job, wach, No. 31.
Klaassen met A., wach, No. 42.
Klaassen, Job, wach, No. 42.
Klaassen, H., wach, No. 226.
Klaassen, A., wach, No. 226.
Klaassen, wach, L., wach, No. 226.
Klaassen, H., wach, No. 226.
Klaassen, G. H., wach, No. 226.
Klaassen, J. H., wach, No. 226.

Klaassen, P., wach, No. 102.
Klaassen, H., wach, No. 211.
Klaassen, W., No. 211.
Klaassen, G. J., wach, No. 126.
Klaassen, J. de, wach, No. 41.
Klaassen, H., wach, No. 226.

Klaassen, J., wach, No. 30.
Klaassen, K., wach, No. 117.
Klaassen, H., wach, No. 226.
Klaassen met F., wach, No. 126.
Klaassen, J., wach, No. 1181.
Klaassen, A., wach, No. 21.
Klaassen met G., wach, No. 113.
Klaassen, wach, H., No. 274.

Hôtel-Café-Restaurant „FOPMA“

SURHUISTERVEEN

◆ TELEFOON No. 25 ◆

RÜIME, FRISSCHE SLAAPKAMERS
Prima consumptie ◆ Matige prijzen

AUTOGARAGE -- BENZINEDEPOT

Aanbevolen P. T. VAN MANEN

Poppinga, B., wach, No. 276.
 Poppinga, K., landb., No. 210.
 Poppinga, T., wach, No. 229.
 Poppinga, W., landb., No. 50.
 Postma, B., veehouder, No. 62.
 Postma, E., kniper, No. 207.
 Postma, E., timm., No. 194.
 Postma, Fr., No. 44.
 Postma, Fr., houthouder, No. 178.
 Postma, H., wach, No. 208.
 Postma, wad. H., veehouder, No. 25.
 Postma, K., vech, No. 16.
 Postma, wad. K., No. 203.
 Postma, B., No. 102.
 Postma, S., wach, No. 2.
 Postma, wad. W., houthouder, No. 16.
 Prastinda, W., No. 166.

Steenhuis, P., brandst. handelaar, No. 300.
 Steenma, H., arb., No. 207.
 Steenma, H., molkr., No. 289b.
 Steenma, O., vech, No. 202.
 Steenstra, M., landb., No. 206a.
 Steyn, arb., Hoop, J. C. & D. F.
 Stulp, P., houthouder, No. 183.
 hand. houder, P.T.T., No. 100.
 Takah, A., arb., No. 21.
 Takah, wad. H., No. 21.
 Tappela, maj. M., onderwijzer, O.L. school, No. 135.
 Tjebstra, A., landb. & Bijz. l. sch., No. 109.
 Tam, E. v. d., arb., No. 252.
 Tam, E. Q. v. d., arb., No. 207.
 Talsma, wad. G., No. 214.
 Talsma, H., grutter, No. 142.

Veen, G. de arb., No. 108.
 Veen, J. de arb., No. 107.
 Verbe, wad. K. de, veehouder, No. 220.
 Vries, T., de, arb., No. 240.
 Vries, W. de, No. 23.
 Vroom, O., landb., No. 225.
 Wal, E. v. d., schilder, No. 107.
 Wal, K. v. d., schilder, No. 122.
 Wal, P. v. d., timm., No. 20.
 Wal, wad. R. v. d., No. 21.
 Wal, S. v. d., hoofd v. O.L. school, No. 106.
 Wal, T. v. d., vech, No. 11.
 Wanda, H., schilder, No. 256.
 Waddinga, A. A., wach, No. 220.
 Waddinga, E., arb., No. 107.
 Waddinga, wad. P., houthouder, No. 200.
 Wandra, W., de, N.H. prod., No. 127.
 Wdr. D. de, boekhand., No. 34.
 Wdr. H. de arb., No. 215.
 Wdr. M. de arb., No. 215.
 Wdr. S. de arb., No. 222.
 Wdr. T. de arb., No. 218.
 Witterveen, wad. G. L., No. 45.
 Witterveen, J., slager, No. 83.
 Witterveen, J., No. 55.

S. J. DALSTRA : Surhuisterveen

ELECTR. TECHN. INSTALLATIE-BUREAU

Reparatie-Instichting voor alle mogelijke **Machineryen, Electr. Motoren enz. enz.**

Pelstra, D., veehouder, No. 225.
 Pennem, K., timm., No. 55.
 Pieneman, L., smid, No. 136.
 Pieneman, T., smid, No. 150.
 Pienemill, Jan H. v., ontpoper, jeerd, No. 200.
 Pijma, J., timm., No. 254.
 Pijma, S. J., houthouder, No. 224.
 Pood, P., smidland, No. 119.
 Poonis, J., molkenmelk, No. 94.
 Potentius, S., arb., No. 226.
 Schapel, A., choolsofde, No. 131.
 Schapel, H., kleek- & ruitvall., No. 131.
 Schier, M., bakker, No. 96.
 Schippers, G., arb., No. 200.
 Schippers, J., timm., No. 206.
 Schmitz, E., landb., No. 241.
 Schmitz, H., arb., No. 200.

Tuinstra, K., houthouder o. v. papierfabrik, No. 105.
 Tuinstra, M., arb., No. 218.
 Tuinstra, P., arbeider, No. 218.
 Veen, J. v. d., arb., No. 206.
 Veenstra, A., wach, No. 265.
 Veenstra, A., schilder, No. 120 III.
 Veenstra, B., schilder, No. 120 II.
 Veenstra, D., smid, No. 116.
 Veenstra, G., vech, No. 212.
 Veenstra, H., koopm., No. 248.
 Veenstra, J., timm., No. 18.
 Veenstra, J., landb., No. 254.
 Veenstra, wad. J., No. 140.
 Veenstra, R., wach, No. 210.
 Veenstra, wad. R., No. 62.
 Veenstra, R. H., arb., No. 17a.
 Veenstra, wad. S., winkelwreter, No. 120 III.

Wandra, W., houthouder, No. 77.
 Wad. Joh. v. d., arb., No. 247.
 Wandra, A. v., wach, No. 225.
 Wandra, G. v., schiedm., No. 27.
 Wandra, Joh., wach, No. 264.
 Wandra, W., koopm., No. 171.
 Wandra, wad. H., No. 76.
 Wad. wad. R., houthouder, No. 20.
 Wandra, A., landb., No. 207.
 Wandra, Fr., bouwtr., No. 207.
 Wandra, W., de, N.H. prod., No. 127.
 Wdr. D. de, boekhand., No. 34.
 Wdr. H. de arb., No. 215.
 Wdr. M. de arb., No. 215.
 Wdr. S. de arb., No. 222.
 Wdr. T. de arb., No. 218.
 Witterveen, wad. G. L., No. 45.
 Witterveen, J., slager, No. 83.
 Witterveen, J., No. 55.

Bezoekt te Surhuisterveen de ruime Boxengarage van S. J DALSTRA

Electr. ha- & despomp - Benzinepomp A. P. C. - Reparaties vlug en billijk
 Overal te ontbieden - Ruime gelegenheid voor stalling

Schulte, J., arb., No. 204.
 Schulte, wad. S., No. 103.
 Schullens, G., No. 104.
 Schullens, J., houthouder, No. 125.
 Schullens, T., bakker, No. 72.
 Schuur, B. A., bakker, No. 154.
 Scheerke, Joh., landb., No. 29.
 Steenwerck, maj. M., onderwijzer, O.L. school, No. 100.
 Stijma, H., graankoopm., No. 271.
 Stijma, E., grutter, No. 229.
 Stijma, K., molkenmelk, No. 172.
 Stijma, O., vech, No. 97b.
 Stijma, T., veehouder, No. 225.
 Stijma, W., No. 91.
 Stijernaal, wad. F., No. 216.
 Stotgraaf, J., arb., No. 252.
 Stotgraaf, H., arb., No. 218.
 Stotter, wad. S., No. 74b.
 Soudes, T., smid, No. 21a.
 Straas, J., wach, No. 1.
 Straas, P., arb., No. 210.
 Straas, K. P., houthouder, No. 15.
 Straas, J., landb., No. 8.

Veenstra, W., onderw. O.L. school, No. 100 III.
 Veen, A. v. d., timm., No. 71 I.
 Velle, D. v. d., landb., No. 7.
 Velle, G. v. d., arb., No. 111.
 Velle, J. v. d., timm., No. 110b.
 Velle, K. v. d., vech, No. 200.
 Velle, wad. M. v. d., No. 211.
 Velle, O. v. d., No. 90.
 Velle, wad. P. v. d., No. 80.
 Velle, S. v. d., arb., No. 121.
 Velle, W. v. d., veehouder, No. 263.
 Vellinga, Fr., bakker, No. 135.
 Vellinga, K., bakker, No. 135.
 Veltman, J. H., No. 270.
 Veltman, W. A., timm., No. 57.
 Veen, arb., Schuurman, maj. E., molkenmelk, No. 42.
 Vissie, H., arb., No. 53b.
 Vissie, J., touwslager, No. 81.
 Vissie, J., arb., No. 142.
 Vissie, M., schiedm., No. 208.
 Vos, G. de, No. 205.
 Vries, maj. Fr. de, No. 107.

Witterveen, Joh., slager, No. 79.
 Witterveen, S., No. 120 IV.
 Wandra, A., houthouder, No. 274.
 Wandra, D., koopm., No. 201.
 Wandra, E., slager, No. 255a.
 Wandra, wad. P., No. 105.
 Wandra, wad. P., No. 177.
 Wandra, H., houthouder, No. 11.
 Wandra, H., machinist, No. 77b.
 Wandra, J., koopm. in ven., No. 175.
 Wandra, J., Assistent in veehouder, No. 136.
 Wandra, wad. J., No. 262.
 Wandra, J., smid, No. 200.
 Wandra, maj. M., onderwijzer, O.L. school, No. 177.
 Wandra, maj. T., houthouder, No. 175.
 Wandra, wad. W., houthouder, No. 262.
 Wandra, W., bouwtr., No. 185.
 Wandra, wad. O., No. 85.
 Wandra, D., smid, No. 232.
 Wandra, D., winkel, No. 120.

DE APPELHOF VAN HEPKE WOUDA

Aan de ene kant van het zandpad naar de molen staat de schoenwinkel van Haring Nicolai. Erachter ligt zijn bescheiden huizenbezit. Een rijtje van vijf kleine huizen. Eén ervan gebruikt hij zelf als schoenlapperswerkplaats.

Aan de andere kant van de reed aan de vaart, schuin tegenover de Vermaning, staat het kruidenierswinkeltje van Jan Hepkes Wouda, direct naast het boerderijtje van zijn neef Hepke Wouda. Het terrein van Hepke is afgerasterd met houten planken en

betonnen paaltjes. Het hek en twee grote zwarte honden moeten de buurtkinderen buiten zijn terrein houden, want Wouda heeft bij zijn boerderij een appelhof met bijzonder smakelijke appels. En lekkere appels kweekt hij niet voor de buurt. Hepke Wouda heeft andere plannen met zijn appels.

Het is een zondagmiddag in de nazomer van 1938. Hepke doet zijn middagdutje en de honden zijn veilig opgesloten in de schuur. Frans en Gooitzen Postma hebben zich goed voorbereid. Dit is het moment om toe te slaan. Ze zijn klein genoeg om onder het hek door te kruipen. Gooitzen, de jongste van de twee kleine appelliefhebbers, schopt zijn klompjes in het hoge gras en klimt in de appelboom achter de boerderij. Frans staat op de uitkijk. Geen vuiltje aan de lucht. Lekkere appels.

Maar dan is er ineens het geluid van de schuurdeur. Daar staat Hepke, in zijn onderbroek, de knopen van zijn gulp nog open, de greep in de hand. Frans spurt weg, slipt onder het hek door en is nog maar net aan de veilige kant als de greep trillend in de grond van de appelhof blijft staan. Hepke heeft de appeldief verjaagd, denkt hij, en gaat weer naar binnen.

Maar waar is Gooitzen?

Die haalt opgelucht adem vanaf zijn plekje in de appelboom. Hepke heeft deze keer zijn klompjes niet gezien. Vlug stopt hij wat appels onder zijn kleren en klimt weer naar beneden. Snel kruipt ook hij naar de andere kant van de afrastering, waar Frans op hem wacht.

Lekkere appels.

SINTERKLAAS

Sinterklaas in de Molenbuurt. De hele familie bij elkaar. Een mooier cadeau kon beppe niet krijgen. Ze genoot van alle kinderen en kleinkinderen in haar huis. Zorgvuldig zorgde ze als hulpsinterklaas dat iedereen evenveel kreeg. Vooral de gedichten leidden tot veel hilariteit.

*Kleinkinderen in de Molenbuurt. Haye is hier Sinterklaas.
Verder zijn Martha en Freerk Bijlstra, Luite en Freddy Postma te zien.*

Haye en Freerk Bijlstra als Sinterklaas en Zwarte Piet. Dat kan beschouwd worden als een familiebedrijf. We verraden een groot geheim, als we hier onthullen dat Tony Postma hieronder als Zwarte Piet optreedt. Zij was jaren de nooit herkende vaste Piet van meester Van der Vliet, onderwijzer in Surhuizum, die hier als Sinterklaas te zien is.

1965

1954

VIS WEDSTRIJD

Vanaf 1971 vissen de kinderen van Freerk en Martha jaarlijks om de hoogste eer. De ouders visten nooit mee, maar kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen hebben al 40 jaar een jaarlijkse reünie. Een paar foto's door de jaren heen.

Tony en Annie in de regen.

1977

Gescheiden vissen

In den beginne viste de familie gescheiden. Om onnavolgbare redenen dachten de mannen dat ze zonder vrouwen meer zouden vangen, en dus trokken ze 's ochtends in alle vroegte naar Dokkum voor hun wedstrijd.

Tussen de middag in Dokkum, 1972

Als onafhankelijk jurylid mocht Hennie Postma-Dikkerboom de metingen verrichten. De mannen pakten het serieus aan. Na de ochtendsessie had Annie in Dokkum de borrel en de warme hap klaar staan. Na het eten togen de mannen richting Augustinusga. Dan was het de beurt aan de vrouwen die een goede

Augustinusga, 1972

35 jaar viswedstrijd

visstek zochten, bijvoorbeeld bij Stroobos. De prijsuitreiking aan het eind van de dag vond plaats in Augustinusga.

Voor de kinderen werd in die beginjaren een extra zondagmiddag gepland. Op den duur werd dat wel erg ingewikkeld, zodat vrouwen en kinderen samen gingen vissen. Pas veel later besloten de familiewijzen dat samen vissen misschien wel veel gezelliger was.

Stroobos

1996, Eibertsburen

INHOUD

- 5 Surhuisterveen
- 9 De molen en de buurt
- 13 Afscheid
- 17 Postma: vier eeuwen familiegeschiedenis
- 30 Kind zonder jeugd
- 36 Gas, licht & water
- 37 Hûske
- 39 Crisistijd
- 41 Breien en snijden
- 44 School
- 46 Directklaarfoto's
- 48 Tante Bieuwkje
- 50 Nea lins
- 53 Vertel nog eens...
- 55 Adresboek van Friesland 1928
- 63 Sinterklaas
- 65 Viswedstrijd

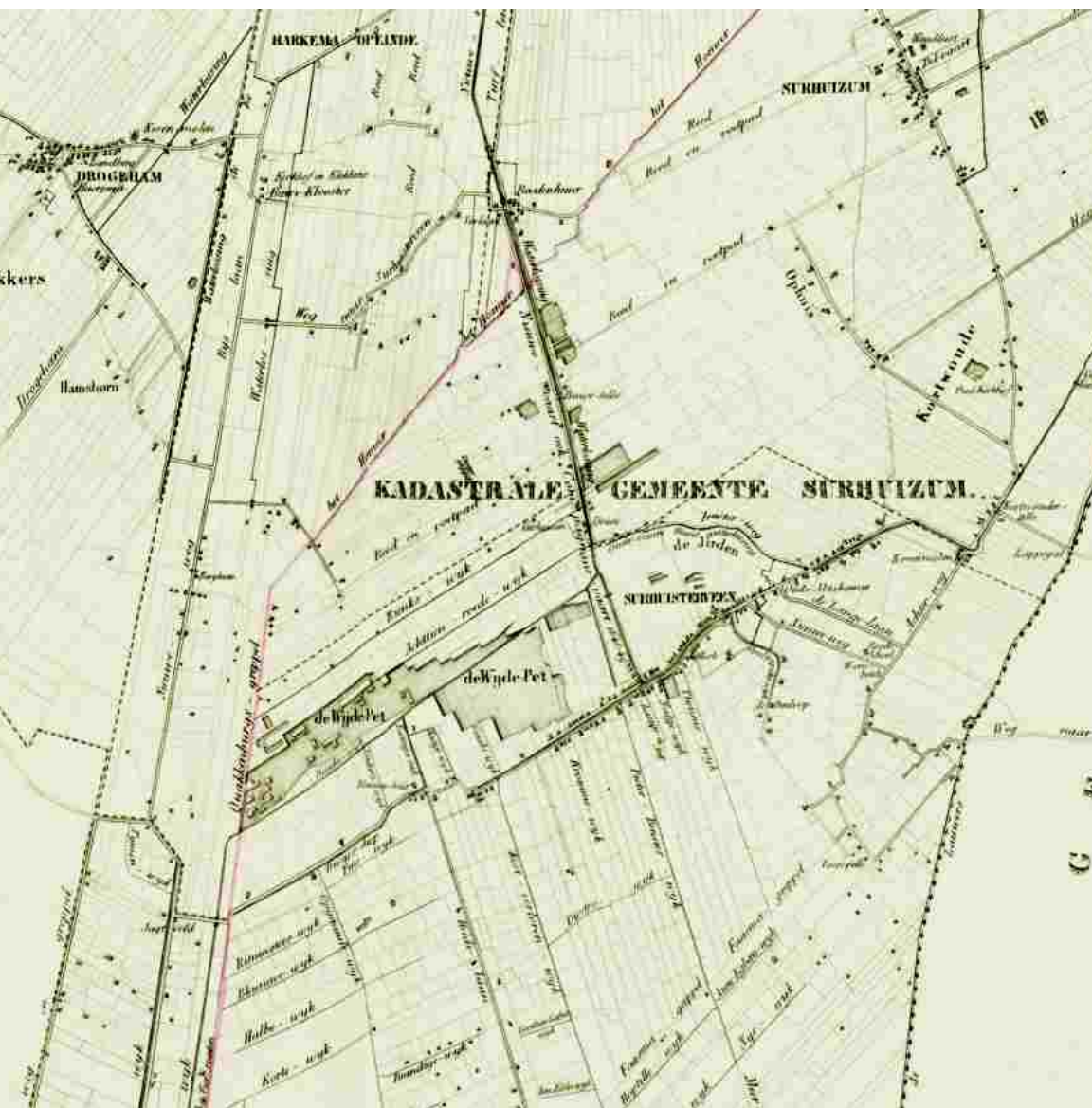
COLOFON

Dit boekje kwam tot stand dankzij de verhalen en de foto's van de kinderen en kleinkinderen van Martha en Freerk Postma-Veth. Met dank voor de medewerking van de heer T. Rispens, gemeentearchief Achtkarspelen, en de medewerkers van Tresoar, Leeuwarden.

Dit is een uitgave van
MONUMEN **VOOR EEN MENS**

ter gelegenheid van de 40ste viswedstrijd van de familie Postma
www.monumentvooreenmens.nl
Baukje Scheppink en Haye Bijlstra, Hurdegaryp, 2010

Uitsnede uit de gemeentekaart van Eekhoff, 1844